

Славчо Ковилоски

Људовит Штур и неговата книга за *Словенските народни песни и раскази*

Ludovít Štúr and his work *On national songs and myths of Slavic kin*

Abstract: KOVILOSKI, Slavcho. *Ludovít Štúr and his work On national songs and myths of Slavic kin*. In 1852, the Slovak reviver Ludovít Štúr published his work *On national songs and myths of Slavic kin* (*O národních písních a pověstech plemen slovanských*). In 1857, the book was translated into Serbian by John Boskovic, entitled *Књига о народнимъ песмама и приповедкама Славенскимъ*. As its subscribers from Macedonia appear Yordan Hadzhikonstantinov-Dzhinot and Jovan Mihailo Mirand. In this paper, we will analyze the work *On national songs and myths of Slavic kin* and the relations of the Macedonian reviver Yordan Hadzhikonstantinov with its author.

Keywords: Ludovít Štúr, Yordan Hadzhikonstantinov-Dzhinot, Slovakia, Macedonia, *On national songs and myths of Slavic kin*

Клучни зборови: Људовит Штур, Јордан Хаџи Константинов-Џинот, Словачка, Македонија, *Книга за словенските народни песни и раскази*

Апстракт: KOVILOSKI, Slavcho. *Људовит Штур и неговата книга за Словенските народни песни и раскази*. Во 1852 година, словачкиот преродбеник Људовит Штур го објавил делото *Книга за песни и раскази* (*O národních písních a pověstech plemen slovanských*). Во 1857 година, книгата била преведена на српски јазик од Јован Бошковиќ, под наслов *Књига о народнимъ песмама и приповедкама Славенскимъ*. Како нејзини претплатници од Македонија се јавуваат Јордан Хаџи Константинов-Џинот и Јован Михаило Маранд. Во овој труд, ние ќе го анализираме делото *Книга за словенските народни песни и раскази* на Штур и врските на македонскиот преродбеник Јордан Хаџи Константинов-Џинот со него.

Појавата и развојот на романтизмот во Европа одиграле една од клучните улоги во националното будење кај словенските народи. Интересот на романтичарите за историјата, односно за минатото, ги привлекол кон барање на најдалечните форми и облици на народниот дух и творештво. Општествено-политичките услови во првата половина на XIX век (нереализирањето на прокламираните идеи за слобода, братство и еднаквост од Француската буржоаска револуција, војните на Наполеон, Индустриската револуција) придонеле за појава на отворено незадоволство од сегашноста и копнеж по непознатото и далечното. Реакцијата против рационализацијата на човекот и природата, стремењето за истражување и бегство во далечните краишта, слободата на творењето, зголеменото национално чувство и интересот за традицијата се главните одлики на романтичарското движење. Во книжевноста, романтизмот се осврнал на народното творештво, оживувајќи ги и дотогаш најнезамисливите содржини на народните песни и приказни. Бајките, магиите, веру-

вањата во ламји, самовили и разни чудовишта, сето тоа било производ на неограничените можности за изразување на селанството, за разлика од строго уредениот и ограничен градски живот, каде што законот и редот ја ограничувале креативната состојба на слободарскиот народен дух.

Меѓу многуте автори кои се свртиле кон истражување на минатото и негово вметнување во современата литература биле Јохан Готфрид Хердер, браќата Грим, Пушкин, Бајрон и др. Тие собирале различни жанрови народно творештво, ги адаптирале на тогашните услови и ги објавувале, потенцирајќи го нивното значење за истакнување на слободата на мечтите и тематиката, како и во зачувување на народниот белег на општеството во кое живееле.

Развојот на романтизмот кај словенските народи се одвивал во поинакви услови отколку во Германија, Англија и Франција. Со исклучок на Русија, која била единствена словенска држава која играла значајна улога на светската политичка сцена, другите словен-

ски народи своето секојдневје го живееле во услови на политичко и духовно ропство. Оттаму, изнесувањето на нивните народни умотворби на виделина може да се окарактеризира и како глас за нивното постоење, за нивно легитимирање пред другите.

Познатите средновековни епови *Песна за Роланд* (Франција), *Песна за Нибелунзите* (Германија), како и *Слово за походот Игорев* (Русија), повторно стануваат актуелни во своите земји, но и надвор од нив, благодарение на преводите. За да го докажат своето славно минато, кај Словените, особено оние под туѓа власт, се форсираат и се истакнуваат епови и песни од средновековниот период и од понов датум, но некои дури и се создаваат под превезот на народното авторство: „Осијан“, „Гусла“, „Краледворски ракопис“, „Зеленогорски ракопис“, „Љубушин суд“ итн. Таков пример имаме и во македонската литература во мистификацијата на Стефан Верковиќ и Јован Гологанов, „Веда Словена“.

Интересот на словенските фолклористи за народното творештво придонесол за нивно меѓусебно зближување и соработка. Во таа насока можеме да го проследиме и интересот на собирачите на народни песни од Балканот. Поконкретно, во случајот со Македонија и македонското народно творештво, во првата половина на XIX век, Вук С. Караџиќ, Виктор И. Григорович и Станко Враз „се првите луѓе што почнаа да го изнесуваат на видело нашето народно благо, нашата народна книжевност“.¹ И сите тие се некако поврзани меѓу себе, преку директни средби и разговори за фолклорното богатство на јужнословенските народи, преку размена на народни песни, или преку кореспонденција и директно и индиректно влијание околу начинот на собирање и објавување на подготвените материјали. Така, Караџиќ бил повлијаен од браќата Грим, а истовремено вршел влијание врз српските, хрватските и словенечките интелектуалци, односно врз словенските фолклористи, воопшто. Влијанието на Караџиќ се забележува и врз повеќе македонски преродбеници, меѓу кои и Ѓорѓи Пулевски (за него, Вук Караџиќ е „Влкан Карацовски“). Виктор Григорович имал непосредни контакти со Иван Шишманов, Димитар Миладинов, Кузман Шапкарев итн. Што се однесува до Станко Враз, „од Словените, пред сè, предвид ги имал Мицкје-

¹ ПОЛЕНАКОВИЌ, Харалампие. *Страници од македонската книжевност*. Скопје 1969, стр. 73.

вич, Карамазин и Колар“², иако и за него не се непознати македонските луѓе: на пример, тринаесетгодишното галичанче Кузман (кај Враз - Козма), кој на Григорович му дал цела тетратка со мијачки народни песни.

Објавувањето на фолклорот од словенските краишта е првиот предзнак дека кај неговите словенски собирачи се појавила и развила идејата за сесловенството, односно панславизмот. Меѓутоа, овој панславизам кај разни негови поддржувачи и промотори имал различен облик. Кај најголемиот дел од нив, цели етнички групи и народи требало да се стопат во некои од поголемите и познатите народи. Како што е случајот со непризнавањето и припојувањето на Македонците и македонскиот јазик кај Бугарите или Србите, така и Словаците биле врамувани во рамки на Чесите и чешкиот јазик. Во таа насока се движеле и заложбите на Словаците Јан Колар и Павел Јозеф Шафарик. Колар признавал „само четири основни словенски наречја (руското, полското, чешкото и српскохрватското) што требало сите Словени да ги владееат“.³

Наспроти ваквото негово гледиште застанала младата генерација словачки интелектуалци предводени од Људовит Штур. Тие работеле на афирмација на словачкиот народ и словачкиот литературен јазик во словенскиот свет.⁴ Истовремено, укажувале на потребата од зголемување на бројот на признати словенски јазици, во рамките и во името на сесловенството.

Људовит Штур (1815 - 1856), предводник на словачкото народно будење, публицист, журналист, политичар, филозоф и лингвист, уште како млад ја присвоил општословенската идеја, обрнал внимание на културно-политичкиот живот на Словените, на зачувување и унапредување на словенскиот јазик, историја и литература.⁵ Производ на неговите истражувања и интереси се многубројните објави во весниците и списанијата *Tatranka*, *Hronka*, *Danica* и др., како и делата: *Starý a nový věk Slováků*, *Nauka řeči Slovenskej*, *Das*

² СЛОДЊАК, Антон. *Историја словеначке книжевности, Поводом 1000-годишњице Брижјинских споменика*. Београд 1972, стр. 110.

³ РИСТОВСКИ, Блаже. *Македонскиот преродбенски XIX век, прилози за македонската литературно-културна историја, I, книга прва*. Скопје 2011, стр. 394.

⁴ CZAMBEL, S. *Rukováň spisovnej řeči slovenskej*. Turčiansky Sv. Martin, Vydanie Kníhkupecko-nakladateľského spolku. 1902 s. 85-86, 94.

⁵ HUČKO, Ján. „Ludovít Štúr“, In *Biografické Štúdie* 12. 1985, s. 52.

Slawenthum und die Welt der Zukunft (на словачки *Slovanstvo a svet budúcnosti*), *Nárečja Slovenskuo alebo potreba písania v tomto nárečí* итн. Меѓу нив, посебно место зазема едно од „најзначајните дела“ на Штур *O národních písních a pověstech plemen slovanských*, објавено во Прага, 1853 година.⁶

Уште на прв поглед е забележлива љубовта на Штур кон словачкиот јазик, култура, традиција, кон сето она што дише и живее со словачкото. „Родината наша“, како што честопати ја нарекувал Словачка, и словачкиот народ („ние, Словаците“), во изминатите столетија, „ретко сме давале знаци на живот“, но „благодарение на Бога“, тешките денови веќе биле минато.⁷ Штом се зацврстило словачкото народно чувство, според Штур, се појавила потребата за спознавање на самите Словени меѓу себе. Општословенското чувство кај него било последица на зацврстувањето на националното чувство. Тезата дека сите Словени биле „еден народ“ на Штур му била прифатлива и дури и самиот ја форсирал, но само по целосното дефинирање на словенските наречја во „Словенската татковина“. А тоа одделување едни од други на Словаците од Чесите, Големо Русите, Мало Русите, Словенците, Полјаците, Горно Лужаните, Долно Лужаните, Србите, Бугарите, Хрватите и народи, најпрво значело индивидуално освестување во големиот колектив на словенски јазици. Во неговиот список од 11 словенски наречја (односно народи),⁸ македонското име не се споменува никаде. Во времето на тогашните актуелни политички состојби, Македонија и Македонците уште чекале да „бидат откриени“, како од Западот, така и од нивните словенски браќа. Всушност, ако Караџиќ и Враз, кои доаѓале од Балканот немале основни предзнаења за Македонија, тогаш за Људовит Штур југот на Балканот уште повеќе бил целосна непознатица. Во своето незнаење, самиот Вук Караџиќ запишал дека Прилеп бил „на Косово“, Велес во Албанија, Приштина во Македонија, а се интересирал и за тоа каде е Разлог, местото од каде што ги запишал „бугарските“ песни.⁹ Врз основа на овие искуст-

ва, можеме да претпоставиме дека географските познавања на Штур за областите населени со Словени, особено на југот на Европа, биле повеќе од минимални.

Како што спомнавме погоре, во намерата на пошироката читателска публика да ѝ ги претстави словенскиот фолклор и традиција, во 1853 година Штур ја објавил книгата *O národních písních a pověstech plemen slovanských*. Книгата има 146 пагинирани страници и е посветена на српскиот кнез Михајло Обреновиќ. Инаку, според информацијата на Штур, изнесена на првите непагинирани страници, трудот бил подготвен во претходната, 1852 година, во Модра, Словачка.

На првата страница се наоѓа песна на Ј. Дунин-Борковски, посветена на словенското заедништво. Веднаш потоа следува излагањето на Штур за словенската народна поезија. Според него, сите индоевропски народи имале некаква карактеристика специфична за нив. Така, Индијанецот бил познат по градбите на големите храмови, Персиецот по светите книги, Мисирецот (Египќанецот) по пирамидите, обелисците и големите тајни лавиринти, Гркот по прекрасните статуи, Римјаните по убавите живописи, Германците по пријатната музика, додека, пак, Словените „ја излеаја својата душа во приказните, песните и чувствителните пеења“. Затоа, неминовен бил заклучокот даден уште на почетокот од книгата: „нема народ на светот кој повеќе опева од словенскиот“.¹⁰

Во Модра, Штур конечно можел да си дозволи непречено да работи на старата љубов – создавање студија за словенските народни песни и раскази. Во богато подготвената содржина се наоѓаат повеќе поглавја и потпоглавја: „Словенските песни“, „Значење на опевањето“, „Размисли за словенските песни“, „Размисли за словенските земји“, „Начинот на живот на денешните Словени“, „Односите кон човештвото“ („Кон фамилијата“, „Братската љубов“, „Љубовта кај Словените“, „Народните игри“), „Словенските народни приказни“, „Епиката и лириката на словенската народна поезија“ итн. На крајот се наоѓаат објавените „Збирки на словенски песни“.

Во книгата Штур се осврнал на големото богатство на народното творештво на Словените. Во ова дело, тој ги анализираше и тогашниот начин на живот на Словените, пове-

⁶ MIKUŠOVÁ, Michaela. „Vydávanie a distribúcia Štúrovských tlačí“, *Knižica*, roč. 6, č. 8, 2005, s. 12.

⁷ ŠTÚR, Ľudovít. *Nárečja Slovenskuo alebo potreba písania v tomto nárečí*, v Prešporoku 1846, s. 9.

⁸ ŠTÚR, *Nárečja Slovenskuo alebo potreba písania v tomto nárečí* s. 13.

⁹ ПОЛЕНАКОВИЌ, *Страници од македонската книжевност*, стр. 40-41.

¹⁰ ŠTÚR, Ľudovít. *O národních písních a pověstech plemen slovanských*, v Praze, 1853, s. 3.

ке нивни обичаи, љубовта, јунаштвото, митологијата и други аспекти од нивниот живот. Користејќи компаративна метода, Штур покажал дека низа песни од различни словенски земји имаат иста или слична тематика и мотив: „словенските песни на сите наши племиња и колена, како што потполно ќе се увери секој што ќе ги спореди и прегледа, макар и со различна содржина, сепак се од едно потекло“.¹¹ Затоа, чести биле мотивите во кои реките оживувале, птиците прорекувале, а горите сочувствувале со патниците. Љубовта кон слободата придонела словенските народи да ги опеваат височините, небото и птиците. Не залудно Русите изградиле култ кон орелот, Србите кон паунот, а во голем број песни нечија сестра била претворена во лебед, славеј и сл. Всушност, пишува авторот, словенскиот дух не произвел никакви други вештини, освен поезијата. Но затоа пак, додава тој, поезијата е „врв на секоја вештина и најпристоен, најразумен и најчовечен начин народот да го искаже она за што мисли дека е убаво и високо; а народот кој на тој начин и во потполно човечки дух се искажува, мора во срцето и во својата душа да има најмногу од тој голем жар“.¹² За жал, забележува Штур, под влијание на некои од соседните народи, дел од словенските чувства и љубов се губат. Колку што повеќе словенството се оддалечувало на запад, толку повеќе се губеле словенската живот, љубов и меѓусебна приврзаност.

Што се однесува до расказите, Штур запишал дека тие биле од „истиот извор“ од кој потекнувале и народните песни. Сепак, според него, нивниот „главен поглед на светот е многу побистар, постар и подобро задржан отколку во песните. Тој поглед на светот е обожаване на природата, која во словенските народни приказни сè уште има неограничена власт“.¹³ Природата, односно растителниот и животинскиот свет, за Словените имале многу важна улога во изградба на нивниот духовен живот. Таа ги штитела и ги одржувала во живот, нив и нивните поколенија. Со истакнувањето, пак, на заедничкото словенско минато и традиција, Штур сакал да покаже дека словенскиот свет избилува со духовно богатство какво што немало никаде на светот.

¹¹ ŠTŮR, *O národních písních a pověstech plemen slovanských*, s. 172.

¹² ŠTŮR, *O národních písních a pověstech plemen slovanských*, s. 22.

¹³ ŠTŮR, *O národních písních a pověstech plemen slovanských*, s. 174.

На крајот од книгата се наоѓаат насловите на „Збирките на словенски песни“ кои Штур ги користел при создавањето на ова дело. Според насловите на шеснаесетте зборници, забележливо е дека Штур сакал да ги консултира и застапи сите словенски краишта и наречја кои нему му биле познати. Така, во користената литература се застапени *Српските народни песни* (кн. I, II, III) на Вук Караџиќ, *Краледворскиот ракопис*, *Пеењата црногорски и херцеговачки*, *Сказанија рускаго народа*, *Моравските народни песни*, *Илирски народни песни кои се пеат по Штаерска*, *Крањска*, *Корушка и во западна Унгарија* на Станко Враз, *Песни полски и руски од Галиција* итн. Македонското народно творештво сè уште не е обнародено во посебно издание, па затоа и му е сосема непознато на Штур. До неговото приопштување во светот ќе се чека до 1860 и 1861 година, кога Верковиќ и браќата Миладиновци ќе ги објават своите зборници, кои ќе најдат на позитивен одглас во европската културна средина.

Сосема накратко, тоа е општиот преглед на Штуровото дело *O národních písních a pověstech plemen slovanských*. Во книгата, во рамките на словенското биствување, макар и индиректно, свое место има и Македонија. Првенствено тоа е остварено преку владеењето на Крале Марко кој извршил многу јуначки дела. Тој се борел против Турците и Арапите, јавајќи на својот Шарец, по што заминувал во „Прилепа града / кај својот бел дворец“, каде што го пречекувала неговата мајка Евросима. Покрај Прилеп со Крале Марко, свое место во трудот на Штур наоѓаат уште неколку македонски градови, меѓу кои и Крушево со неговите крчми. Понатаму, во народната песна „Још зорица не забијалила“ се споменуваат и: Кратово со неговиот владетел Кратовец Радоња, Куманово со Костадин-бегот и Солун со војводата Дојчин. Интересно е што во истата песна, кралот Волкашин и неговите браќа, војводите Углеша и Гојко се именуваат како владетели на „Скадар на водите на (реката) Бојана“. Тоа се единствените топоними и лични имиња кои можеме да ги поврземе со Македонија. Повторно, македонските топоними немаат точна географска одреденост, туку служат само како поткрепа за докажување на распространетоста на словенството на Балканот. За точноста на изнесените податоци во народната песна не се водело сметка, а и правилно да ги знаел, Штур не можел и не смеел да интервенира во неа.

Од друга страна, многу поинтересно за нас е српското издание на *O národních písniach a povéstech plemen slovanských*, насловено *Књига о народнимъ песмама и приповедкама Славенскимъ*, во превод на Јован Бошковиќ, издадено во Нови Сад, 1857 година.¹⁴ Во него, покрај погореизнесената содржина, се наведени и повеќе претплатници на српското издание. Како единствен претплатник од Македонија се јавува „Јордан Хаџи Константиновиќ од Скопје“, односно македонскиот преродбеник Јордан Хаџи Константинов-Цинот. Како претплатник на книгата се јавува и извесен Јован Михаило Маранд, за кој е нагласено дека е од „Македоније“. Ако за Маранд науката не говори речиси ништо, животот и дејноста на Јордан Хаџи Константинов се предмет на поширок интерес на македонската книжевна наука.

Зошто и како името на Цинот се нашло на страниците на една книга на Штур, макар и превод? Познато е дека во периодот 1848 - 1857 година, Цинот живеел и учителствувал во Скопје.¹⁵ Исто така, познато е дека соработувал со Друштвото на српската словесност, на кое му доставувал разни старини и материјали од Македонија. Имајќи ја предвид оваа соработка, која Цинот ја остварил како „Србин“, логично е неговото презиме да добие српска форма. Мошне нелогично е што со потенцирањето дека е од Скопје, не е доточнето каде се наоѓа овој град. Ако се знаат српскобугарските препирки за припадноста на македонската територија, тогаш сигурно овој град би влегол во рамките на нивните територијални аспирации. Вака, името на местото од кое доаѓал Цинот останува речиси неутрално, односно неразјаснето во која држава се наоѓа и кому му припаѓа.

Годината на излегување на преводот на книгата на Штур, 1857, се совпаѓа со престојот на Цинот во Белград и со завршувањето на учителствувањето на Цинот во Скопје. По првата точка, помеѓу 12 и 13 февруари 1857 година, Цинот е регистриран како гостин во куќата (хотелот) на Димитрија Поливак. Во исто време, кај Поливак пристигнале и неколку трговци од Лозница, Јагодина, Приштина и

трговецот од Скопје, Коста Вељковиќ.¹⁶ Иако главната цел на доаѓањето на Цинот во Белград била да обезбеди австриски пасош или да издејствува заштитно писмо од српската влада поради судирот со скопските гркомани, можно е тој да остварил и неколку средби со претставници на Друштвото на српската словесност и да се информирал за печатењето и излегувањето на книгата на Штур. Самиот нејзин преведувач Јован Бошковиќ ќе назначи дека „Предговорот“ на книгата го напишал на Божик, односно на 7 јануари. Останува нејасно дали Цинот бил претплатен на неа пред неговото доаѓање во Белград или тој се претплатил откако дошол тука. Нејасно е и дали книгата веќе била отпечатена во моментот кога Цинот се наоѓал во Белград (на 13 февруари) и дали тој ја подигнал од таму. Во главниот град на Србија, Цинот се задржал кратко време, па веќе во средината на март истата година тој бил вратен во Скопје. Тука ќе остане сè до летото, кога конечно завршило неговото учителствување во овој град. Оттука, крајниот рок во кој Цинот можел да се претплати за преводот на Штуровата *Књига о народнимъ песмама и приповедкама Славенскимъ* можел да биде само до првата половина на 1857 година.

Во средината на март 1858 година, Цинот повторно пристигнал во Белград, но за разлика од претходно, сега останал околу месец и половина. Престојот го искористил за остварување контакти со познати јавни личности, со членови на Друштвото на српската словесност и за продажба на старини (ракописни и старопечатени книги, како и стари монети). Ова е втората можност Цинот да ја добие книгата за која се претплатил. Третата можност е да ја добил по испораката на преведувачот, или во Скопје или во Велес, каде што се засолнил по заминувањето од Скопје.

Од каде произлегол интересот на Цинот за претплата на оваа книга, одговор може да се бара во влијанието кое панславистичките идеи го имале врз него. За панславизмот на Штур и на Цинот, сосема накратко пишува Ванчо Тушевски: „Под влијание на општословенската идеја, зародена меѓу поучениот северен словенски свет, и кај Цинот се насетуваат одгласи на пансловенството кое кај него е изразено во сосема бледа, нејасна форма: ‘Малопросветеното мое човечество се радуе

¹⁴ ШТУРА, Людевита. *Књига о народнимъ песмама и приповедкама Славенскимъ*. Съ чешкога превоо Јованъ Бошковиѣ, у Новомъ Саду, у печатни д-ра Данила Медаковиѣ, 1857.

¹⁵ ТОДОРОВСКИ, Гане. *Со збор кон зборот*. Скопје 1985, стр. 72-74.

¹⁶ Путници у Београду. *Србске новине*. Београд, 14 февруара 1857, брой 18, стр. 70.

за напреднето на книжевноста всеславјанској”¹⁷. Тушевски во фусноста ја наведува книгата на Штур, како илустрација и потврда дека макар и во „бледа, нејасна форма“, Цинот размислувал за панславизмот. Како потврда на ова, ќе ги наведе неговите бројни објави во весникот *Цариградски вестник* во текот на 50-тите години на XIX век. Некои од самите наслови на статиите зборуваат за неговите афинитети кон општословенството: „О церковном или славянском языку“ од 12 и 19 јануари 1852 и „Обичаи славянски“ од 20 септември истата година (во неа, именката Славјани изведена во неколку варијанти се сретнува дури 17 пати).

Во другите статии, Цинот постојано го користи коренот Словен: „славјанството наше“, „нашето славјанство“, „народ славјански“, „добри славјани“, „наш славјански јазик“, „љубезните многутрудиви славјани“, „славјани најгостољубиви“, „најмилостивите славјани“, „нам славјаните“ итн. Фреквентноста на терминот „Словени“, и покрај врзувањето за една или друга етничка група, укажува дека Цинот го користел флексибилно, но секогаш со значење за Словени кои ја населуваат Македонија.

Така, словенството на Цинот, иако терминолошки е обусловено како општ поим кој се однесува на сите Словени, има релативно локален карактер. Со терминот Славјани, тој како да прави дистинкција помеѓу македонското христијанско и турското муслиманско население. Од друга страна, Славјаните се и главни протагонисти во намерата да ја покаже другоста во однос на Грците и македонското грцизирано население. Всушност, убедувањето на Цинот дека славјанскиот народ заслужува свои училишта, своја црква, своја писменост, го направило фанатизиран борец против грчкото влијание во македонското секојдневје. Во борбата против грчката Цариградска патријаршија, како и сите словенофили, тој се послужил и со историски податоци за да ја покаже староста на словенскиот народ. Затоа, ќе запише: „Знајте, браќа мои, зашто Македонија била полна од милиони славјански древности и манастири и училишта, во кои пишувале ракописи на пергаменти. Така зборува

бабината пословица: ‘Ако баба лаже, траг не лаже’¹⁸.

Слично како и Штур, Цинот го користел словенството како средство за одбрана, односно заштита од наметнувањето на туѓ јазик, но и туѓа црква. Ако кај него не е до толку развиена националната припадност, како што е кај Штур, тоа е поради општествено-политичките услови во кои како на крстопат се наоѓала Македонија. Сепак, поддржувањето на панславизмот, во време кога Србија била единствената слободна словенска држава на Балканот, подразбирало дека тука водечката улога ѝ била доделена нејзе, како што запишал и Цинот: „Браво тебе Србије, и на все Панславенство кои еста само един род, една корв и една нрав“¹⁹.

Затоа, не треба да нè изненади што Цинот се појавил како претплатник на преводот на книгата од Људовит Штур *O národních písních a pověstech plemen slovanských* од 1853, односно *Књига о народнимъ песмама и приповедкама Славенскимъ* од 1857 година. Независно што двајцата никогаш не се запознале и што најверојатно Штур никогаш не разбрал за Цинот, останува согледбата за нивната потреба преку словенството и панславизмот, нивните народи да се избораат да најдат свое место во големото семејство на словенските народи. Борбата на Штур за издвојување на словачкиот од рамките на чешкиот јазик се чини еквивалентна на борбата на Цинот да го зачува словенскиот јазик од грцизација. Во затворена средина, каде што просветителските идеи побавно продирале, на Цинот му била потребна литература за да ги зацврсти своите знаења и убедувања за богатото културно-историско наследство на Словените. Токму тука ја наоѓаме една од главните причини Цинот да се заинтересира за ова дело на Штур. Љубовта кон словенството е дефинитивно најголемата заедничка карактеристика на овие двајца словенски просветители. Како што запишал Штур, Словените го избрале најчовечкиот начин од сите други народи за искажување и изразување на својата душа и срце. Тие тоа го правеле преку обичаите, песните и приказните.

¹⁷ ТУШЕВСКИ, Ванчо. *Јордан Хаџи Константинов-Цинот, живот и дело*. Скопје, 2003, стр. 276.

¹⁸ Скопје. *Цариградски вестник*, 20 ноември 1854, No. 200, стр. 220.

¹⁹ ПОЛЕНАКОВИЌ, *Во емот на народното будење*, стр. 68.

SUMMARY: *Ludovít Štúr and his work On national songs and myths of Slavic kin*. The leader of the Slovak national revival in the 19th century, Ludovít Štúr, published his work *On national songs and myths of Slavic kin (O národních písních a pověstech plemen slovanských)* in 1852, which referred to the richness of the folklore of the Slavs. In this work, Štúr analyzed the lifestyle of the Slavs of that period, various customs, love, heroism, their mythology and other aspects of their live, as well. Within the Slovenian existence, albeit indirectly, Macedonia has its place, too. As a subscriber of the Serbian translation of Štúr's book, the book "Yordan Hadzhikonstantinovic of Skopje" appears, as well as certain Jovan Mihailo Mirand. It was emphasised that he was from Macedonia. Here we present several theses on Dzhinot's relations with Štúr.

Mgr. Slavcho Koviloski,
Institute of Macedonian Literature - Skopje
University „Ss. Cyril and Methodius“, Skopje
Gr. Prlichev 5, p.o.b. 455,
1000 Skopje, Macedonia
slavcho.koviloski@outlook.com